

שהגאון הפנימי חי בנפשו ולבו, בשעה שהרגשת עצמו מלאה את דמיונו מקבילים מאד למאמר ר' דוב: "מי שבא אלי בהכנה אסייע אותו" אולם שאלתו התמימה של ר' דוב: "למה נוסעים אצלי, כמו שבאו כן יצאו", מזכירה לנו מבלי משים שאלתו הקומית של ר' נחמן בשעה של משבר-הנפש "על מה באו העולם לכאן" הלא עתה איני יודע כלל, כי אני עכשיו איש פשוט לגמרי".

ובאמת מכל אדם שבעולם נשמע שני הבטוים השונים האלה. האדם הוא כים הזה שיש לו עליה וירידה, עולה האדם פעם בדמיונו על מעלות סולם השלמות ואשר הנפש אז גאות ילבש והומה כארי: אם אני כאן — הכל כאן! יורד האדם פעם אחרת בחייו הריאליים ושוקע במצילות התלאות והמכאובים הנפשיים או הגופיים אז הוא שפל בעיניו וכילד תמים הוא עומד ושואל: מי אני ומה אני, מה חיי ומה כחי?!

ובכל זאת שונות הם תכונות בני אדם גם במקצוע זה. יש ששעות של הרגשת עצמו הם מרובים אצלם. שגאון הנפש מלווה אותם רוב ימי חייהם, ורק לעתים רחוקים תתגב הרגשת האפסות והאין אליהם. אלה הם בבחינת "חמתם מרובה מצלתם". לעומת זה ישנם אמנם כאלה ש"צלתם מרובה מחמתם", הם מרגישים על הרוב את האפס, האין והשפלות שבאדם. התהו והריקנית שבחיי האדם עומדים בכל עת נגד עיניהם מבלי שיהיה נקל להם להסיח דעתם מהם במדה שתהיה נפש גבוהה עליהם. מנהג הוא אצל החסידים, שביום הלולא הם מבקשים מרבם "מטבע". מטבע זו נמכרת בליציטציה, וכל המרבה במחירה זכה בה. כידוע, מטבע כזו חשובה מאד אצל החסידים. הם מחזיקים אותה למין "שמירה". אירע שהצדיק מסדיגורה נתן מטבע כזו ביום הלולא של אביו הצדיק מריזין. לעת ערב שאל את המקורבים אם כבר נמכרה המטבע? השיבוהו: לא. — כמה נותנים בעדה? הוסיף הצדיק לשאול. — כך וכך, ענו החסידים. הוציא הצדיק מכיסו סכום יותר גדול וקנה הוא בעצמו המטבע מיד החברה. "ענין זה — ביאר ר' נחום בער, חתן הצדיק — כי הצדיקים בעצמם יש להם אמונת צדיקים"... מאורע כזה קרה גם אצל הצדיק מטשורטקוב.

אבל שונה מהם לגמרי היה ר' דוב, לו חסרה האמונה בעצמו, בלבו שררה הריקניות הנוראה, הרגשת האפס ובטול עצמו לאין תכלית. את הסוד הפסיכולוגי הזה גילה אמנם כבר אחד מאחיו בעצמו, — הצדיק משטיפנשט, זה שהיה לו אליו קשורי אהבה ורתוקי חבה ביותר עד שנוכל לומר עליהם "הנאהבים והנעימים בחייהם ובמותם לא נפרדו"... כשישב ר' נחום בסעודת נשואי בנו יחידו התחיל לחשוב כונותיהם ושרטוטי נפשם של אחיו. "אחי מליאובה" — אמר בתוך דבריו — יש לו השפלות מאבינו..."

אמנם כן נגלתה לעינינו התכונה העקרית והיסודית של ר' דוב, היא היתה מדת השפלות, נקודה זו דיה לנו לבאר ולהבין על פיה את כל חייו המלאים מצוקות ומשברי נפש...

ב. המופתים הם עקר גדול בחסידות ההמונית, ההמונים שבחסידים אינם מבקשים את המאור, את התוך, את הפנימית, תן להם נסים, עשה להם נפלאות, שנה להם את הטבע עם כל חוקיה ודרכיה, וימחלו לך על כל התורה וההדרכה העלאית שבשבילם נוסדה החסידות.

עובדה זו היתה כקוץ מכאיב בעיני כל בעלי הנפש שבמנהלי החסידות, פלא

גדול — אמר ר' ישראל מרזין — על בני הדורות האלו שמשבחים את המפורסמים שבדור עם ט"ו מופתים בכל יום, והלא מי לנו גדול מאליהו ז"ל שנאמר עליו ז' או ח' מופתים, ועל אלישע פי שנים" (טו) כמובן, היה משפע בזה מהוראת חכמינו הראשונים, "כי לא עבד קב"ה נסא למגנא, והקב"ה מקמץ בנסים למעלה מהטבע". השקפה זו הביאה את ר' נחמן מברסלוב להתבונן ולחקור על הרבה מעשים ומאורעות הנראים כשנוי חוקי הטבע, וימצא כי רוב המעשים האלה הם באמת טבעיים, ובטבע יסודתם; ורק מוחם של ההמון הבלתי מלומד, והבלתי בקי ברזי הטבע וחוקיה תופס אותם כנסים ונפלאות וחושבים אותם לשנוי הטבע, או הכריזו והורה בתמימותו: "דע לפי גודל ידיעת התורה וטבעי העולם כן נמסר ונשתעבד העולם תחתיו (טז) מאמר שעורר בשעתו חשד מינות על ר' נחמן, ובאמת דרך בזה בעקבות גדולי רבותינו הראשונים.

ור' דוב שהשקפה זו קננה גם בלבו הוא, מצא הכרח להביע מחאה פומבית נגד בקשת המופתים בכל עת בסגנון זה: העולם סוברים שחוקי הטבע הוא החדוש, ואני אומר: "המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית" זה גדול בעיני יותר... ג. "מעלה גדולה — מודה ר' נחמן — כשיש עדיין יצר הרע לאדם, כי אז יכול לעבוד אותו יתברך עם היצר הרע, דהיינו ליקח כל ההתלהבות והחמימות ולהכניסן בתוך עבודת ה', להתפלל ולהתחנן בחמימות והתלהבות הלב, וכיוצא. ואם אין יצר הרע לאדם אין עבודתו שלמה".

"מי שאין לו מחשבות זרות, אומרים מורי החסידות, סימן לו שכבר נשתקע במ"ט שערי גשמיות, שכבר נטמטמו חושיו, עד ש"לא חלי ולא מרגיש" ואין לו מה לתקן, בכל מחשבה זרה, בכל תאוה חמרית, יש נצוץ של קדושה, חלק אלוה ממעל שירד לשפל המדרגה ומבקש תקון, עליה וחזירה לשרשו"...

ואת הרעיון הנשגב הזה שהיא גולת הכותרת בתורת החסידות בטא ר' דוב בחכמתו במאמר קצר ונפלא זה: בכל לבבך, דרשו חכמינו ז"ל בשני יצריך דבר זה חשוב ויקר אצלי ביותר מבכל נפשך ובכל מאודך"!!

ד. על ידי דבור קל של הצדיק — מורה ר' נחמן — נפתח אור גדול, אז בנקל לבני אדם להשיג חכמות רמות".

אמונה עצומה כזו בכח דבורו של הצדיק אנו מוצאים גם אצל ר' דוב, כמובן בתקופת תמימותו, טרם נולד הסער והמשבר בנפשו. "ישלח דברו וירפאם, כשהשי"ת שולח דבורים — אמר ר' דוב — היא רפואה וחיות, החיות רצוא ושוב, יכולים לעשות תשובה ולשוב".

ט. מפי התלמידים

א. רבי דוב מליאובה היה עצב בטבעו וענן תוגה שכן תדיר על פניו. זמנים הרבה היה לו רוגז על אשתו — כמובן, הסבה בלתי ידועה — ואז לא היה לה רשות לדרוך על סף חדרו.

הוא היה אוהב אברכים צעירים, חבורה של אברכים לומדים מושלמים היו דבוקים וחבוקים בו באהבה בלי מצרים. אחד האברכים האלה סיפר אח"כ לעת זקנתו, כי בשובו מבית רבו לביתו הרגיש געגועים עזים ותשוקה בוערת כאש, שלא פסקה מאתו ולא נתנה לו מנוחה עדי שב שנית לבית רבו. להאברכים האלה היה זכות מיוחד, הם היו בבחינת "דעיילי בלא בר" ולא היו זקוקים ליטול רשות הכניסה;

בכל עת שרצו נכנסו ישר לחדר הרב. האיש הנ"ל שזכה ליכנס לחדר הרב פעמים אין מספר, סיפר כי אירע לו כמה פעמים שנכנס לחדר הרב ומצא אותו יושב שקוע ומרוכז ברעיונותיו במדה כל כך עצומה עד שלא הרגיש בו כלל בבואו. מצב זה יכול היה לשהות שנים ושלוש שעות בבת אחת.

עם האברכים ונאלה היה אוהב ר' דוב להשתעשע בשיחות ארוכות ורמות. כשהתחיל ר' דוב לספר ולדבר עמנו — אמר התורני הנ"ל — יכול הייתי להשיג מדברותיו ולהבין שיחתו עד ערך עשרה מינוטין, לאחר זה היתה שיחתו מתרוממת כל כך עד שקשה היה למוחי אז לתפוש עוד. השיחות האלה יכלו להאריך שעות רצופות, וכה עמדנו על רגלינו שעות שלמות מבלי להרגיש עיפות ותלאה, כל כך היו מדברותיו משעשעות, מעסיקות וממשיכות את הלב.

ב. פעם נכנסו חבורה של חסידים מהושי לליאובה להסתופף בצל של ר' דוב. באמצע הדרך סרו לבית מוֹיִגָה אחד לנוח. השעה היתה מאוחרת הרבה אחר הצהריים, ומה השתוממו בראותם את המוֹיִגָה עומד אז ומתפלל, אמרו לו: מילא, כשהאשה מכינה לבעלה מרק טוב אז אין לו תרעומות על שאיחרה סעודתה, אבל כשנותנת לפניו בארשט חמוץ בזמן מאוחר, הוא אומר לה: כלום לא יכולת לתת לפני הבארשט החמוץ בזמן מוקדם? ... השיב האיש: כשהבעל אוהב את אשתו אז אפילו אם הסעודה רק בארשט חמוץ ובשעה מאוחרת הוא נהנה מזה ושמח בחלקו...

כשבאו החסידים לליאובה נכנסו לחדר הרב סיפרו לפניו שיחה זו, פתח הוא ואמר: יש שאדם בא לעולם רק בשביל דבור אחד...

וכשחזרו החסידים לביתם, עמדו שוב לנוח בבית מוֹיִגָה זו, ומצאו את המוֹיִגָה שכבר נפטר לעולמו.

עקר למודו של ר' דוב היה:

כל אדם נברא בשביל ענין מיוחד. אפילו פחות שבפחותים יש לו עובדא מיוחדת שאין ביד אחר לעשותו, ואם שהוא עושה הרבה מעשים אשר לא יעשו, זהו ענין אחר. בעד אלה יעשו עמו חשבון בעולם העליון, אבל בעולם זה מוכרח לעשות בלי שום דיחוי העובדא המיוחדת שבשבילה נוצר, ושאין ביד אחר לפעול זאת...

י. ספורים

סח זקן אחד ממקורביו:

א. פעם בליל שבועות התאספה החבריא כנהוג להקלויז של הצדיק ז"ל לערוך תקון ליל שבועות. השעה היתה מאוחרת, כלנו היינו כבר מוכנים ומחכים בקוצר רוח על צו הצדיק שיתחילו. אבל שום הגה שום רשרוש לא ישמע מחדר התבודדותו ואנו מחכים... כשהשמיע השעון השעה השנים עשרה, פתח הוא ז"ל את הדלת ונשאר על עמדו — על מפתן חדר התבודדותו. נכנסה החבריה בחצי עגול מסביב לצדיק, הוא הפשיל את ידיו מתחת לשחיו והתחיל משיח.

כסבור אתה דברי תורה? לא ולא! דברים של מה בכך מעניני דעלמא.

כבר נראו דמדומי האור ותיקון ליל שבועות מאן דכר שמיה. הצדיק מדבר —

מעניני דעלמא.

וכשהאיר המזרח הפסיק הצדיק את דבורו, התעורר ואמר:

הלא צריכים להעריך תיקון ליל שבועות! הפך את פניו וסגר הדלת מאחוריו
יצאנו החוצה להתכונן בשביל תקון...

כשבאו המתפללים הראשונים מצאו אותנו יושבים על גזרי העץ המפוזרים בחצר
הצדיק כל אחד יושב לו מתבודד ובוכה לנפשו...

כל אחד הבין כי אליו מכוונים דברי הצדיק ובהם מצא כל אחד תקון לנפשו
הוא...

ב. כידוע לכם עירנו היא עיר משובחת ומפורסמת בינה הטוב וכמעט לכל
גביר כרם.

פעם בקש מאתנו חד מאנ"ש שהחבריה תואל לכבדו לבלות בביתו על כוס יין
מיינו המשובת. אנחנו דחינו את בקשתו מיום ליום, היום כך, מחר כך והדבר כמעט
שנשכח מאתנו עד שביום אחד מימות החול נזדמנו ברחוב ואמר לנו הגיעה השעה
לשלם לי החוב, בואו!

הלכנו ובלינו על כוס יין ומגדנות מתובל עם שיחות וסיפורי צדיקים. כשיצאנו
ועברנו דרך בית הצדיק עמד הוא ז"ל אצל החלון. נקש לנו בחלון. כאשר התקרבונו
שאל:

מאיין יהודים?

אמרנו לו: מכוס יין בביתו של...

מה היום מיומים?

כך, סתם! השבנו אנחנו.

ענה הוא ז"ל: הלא אמרו: "סתם יינם אסור!..."

יא. שיחות

א. כח הבן נמשך מכח האב. אחד לוקח הקלסתר פנים, אחד לוקח האברים ואחד
לוקח הלב, כל האברים צריכים להיות שלמים, ובאם הם שבורים היא חסרון. והלב
אם הוא נשבר הוא טוב.

ב. כשנסעתי למדינת מולדובה חשבתי בדעתי שלא לקבל מעות, כדי שלא
אצטרך ליתן להם כו', ונתישבתי לקבל כמו שהורה לנו התורה משכו וקחו לכם
צאן, ואחז"ל משכו ידיכם מע"ז. ובזה מיושב מה שמקשים על הרמב"ם שכתב טעם
הקרבנות משום משכו, והלא זה נאמר רק אצל קרבן פסח? ובאמת הקרבן פסח הוא
ראשון לכל הקרבנות, ואחריו נמשכו כל הקרבנות.

ג. מה שנתקשו הראשונים והאחרונים בענין ידיעה ובחירה, נראה שהידיעה
מכרחת, אלא שהבחירה היא על דרך גדולה עבירה לשמה.

ד. אמר נגד המופתים, העולם סוברים שחוק לטבע הוא החידוש ואני אומר
הלא כתיב המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית וזה יותר גדול.

ה. בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך אמחז"ל בכל לבבך בשני יצריך זה חשוב
אצלי יותר מבכל נפשך ובכל מאדך.

ו. אמר: אשתוק מלדבר ואז יהיה בכל יום יהיו בעיניך כחדשים.

ז. ישלח דברו וירפאם, צריכים לחכות עד שהש"י שולח דבורים ואז הם רפואה. וכי מלאכה לומר מעצמו? כשהש"י שולח דבורים הוא לרפואה.

ח. החיות רצוא ושוב, יכולים לעשות תשובה. לפעמים הוא בהפך ושוב הוא החיות.

ט. כי חק לישראל כשהאדם בבחינת חק וגבול, אז הוא משפט. וכשיוצאים מהגבול דהיינו המדות אז נהפך הכל לרחמים, ואז יכולים לפעול על ידי התפללות. כדאיתא בתקונים שלא להתפלל על גשמיות, אז ממילא נתקן הכל. צריכים להתדבק ולהקשר באהבה אז מעוררין אהבה ואז אין צריכין עוד לבקש ואין רוצים עוד לבקש שום דבר.

י. שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. כשמכניעין את השמאל תחת הראש אז ממילא וימינו תחבקני — נעשה רחמים.

יא. אנשי קעשנוב התנצלו לפניו שאין יכולין לעשות מאומה מחמת ה"נע ונד". השיב להם: ועד עכשיו עשיתם?! צריך שלא לדעת מתי עושין ומתי אין עושין. כאשר חושבים שעשו מה אז לא עשו כלום. התורה מתחלת בבראשית, וזה שחושב שעשה עובדא עודנו רחוק מהתורה.

יב. בקשו מאתו קמיע בשביל אחד שהיה לו קמיע ונאבדה ממנו. שאל מי נתן לו הקמיע? השיבו לו כו'. אמר: הקמיע הוא רק סגולה. השי"ת אמר למשה שיעשה נחש וסגולה ועשה משה נחש נחושת, אפילו איש קל יוכל גם כן להועיל. אעפ"כ אמרו במשנה בזמן שישראל משעבדין לבם לאביהם שבשמים מתרפאין ואם לאו... יג. צריך להאמין שכל הפרטי פרטים הם בהשגחה.

יד. אנשי מוינשט בקשו מאתו אודות אחיו ר' נחום. השיב להם: אם יהיה הרצון אסכים גם אני.

טו. אמר על זקני תרב ר' ישראל: הוא סבלן! ופנה להשומעים ואמר: יודעים אתם מהו הפירוש של סבלן? סבלן הוא זה דטיביה גניז בגוויה!

טז. שאלוהו: מדוע ז' אדר יום פטירת מרע"ה יום אבל ותענית ול"ג בעומר פטירת רשב"י יום הלולא ושמחה? השיב: ידוע מה"אדרא" כי רשב"י ביום פטירתו גילה כל סתרי תורה והיה שמחה גדולה מזה, וזה נמשך ונתעורר בכל שנה. לא כן בפטירת משה רבינו אמרו חז"ל ג' מאות הלכות נשתכחו בימי אבלו של משה, והיה מזה אבל וצער.

יז. שאלוהו: מה זה שאמרו חז"ל גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד? השיב: כתיב יעקב חבל נחלתו, ומכיון שהם חלק מהאלהות בדין הוא שיהיו שבים וחוזרים למקור שרשם ומחצבתם.

יח. שאלוהו: מדוע חסידים הראשונים טרם שנתקברו לרבם, התקדשו והטהרו והכינו עצמם בכמה עובדות וקישוטין להתקשר לרבם. וכהיום אדם בא מן השוק ושותה כוס יין עם החסידים, וכבר בשם חסיד יכונה. השיב להם: אדם עשיר הבא לבנות לו בית, עושה בתחלה יסודות טובים וחזקים ואח"כ בונה עליהם הכתלים. לא כן העני, הוא לוקח ארבעה קורות ונועצם בקרקע, ומחפה עליהם בגג ואחר כך עושה לאט לאט הכתלים: כך בדור עני הזה ההתקשרות לצדיק הוא בחטיפה ומהירות, על ידי כוס יין בין החסידים, ואחר כך מתקשר ומתדבק לאט לאט להצדיק בדרכים הנכונים.

יט. פעם סירב ר' דוב להסב על שלחנו הקדוש עם החסידים כנהוג נכנס אליו דודי הצדיק ר' יעקב יוחנן והפציר בו מאד על הדבר, השיב לו ר' דוב תרוצים שונים על מאונו ללכת. בתוך השיחים אמר לו: איתא בגמרא, ועכשיו שלחנו של אדם מכפר לו, ומי שהוא במדרגה גבוהה אינו צריך להשלחן ומי שאינו אדם מה יועיל לו השלחן. השיב ר' יעקב יוחנן: אם כן, צריכין לעשות השלחן בשביל אותם שאינם במדרגה. נתפייס ר' דוב והלך להיות מיסב בשלחן עם חסידיו.

כ. חטא חטאה ירושלים על כן לנדה היתה. טומאתה בשוליה לא זכרה אחריתה. הכתובים האלה, אמר ר' דוב, מדברים בשתי הבתי מקדשים. הפסוק הראשון מדבר בבית ראשון, שידוע שהיה בהם עברות חמורות והיו ידועות להם ועשו עליהם תשובה בגולה, ובמלאת שבעים שנה נפקדו ונגאלו. וזהו ע"כ לנדה היתה, שסופרת לה שבעה ימים וטהרה. ופסוק שני מדבר בבית שני, שאמרו רז"ל לא חרבה ירושלים אלא מפני שנאת חנם, והוא ענין קל אצל בני אדם ומעברות שאדם דש בעקביו ובשוליו אין שם על לב לשוב בתשובה, ע"כ לא זכרה אחריתה...

כא. הקשה על מה דאמר מלאך המות: אי איכא צורבא מרבנן שאינו מעמיד על מדותיו מוספינא ליה על שנותיו — וכי כך הוא אוהב את התלמיד חכם? ותירץ: לפי שמי שעברו רוב שנותיו ולא חטא מובטח לו שלא יחטא, לכך מוסיף על שנותיו כדי שלא יהיה בכלל עברו רוב שנותיו.

כב. אין אדם עובר עברה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות. מקשין העולם למה נכנס בו רוח שטות קודם שעבר. אבל יש שחושב ואומר, אפריש עצמי מלאכל בשר ואוכל קטניות, והוא אוכל מהם ב' קערות אכילה גסה, לכן מקרהו לא טהור, כי באמת לא נכון כן. רק יאכל מעט בשר. שהאוכל כיהודי מברך וקורא ק"ש וישן כיהודי. ואבי ז"ל אמר: הישן כיהודי קם ומתפלל כיהודי וכל המעת' לעת הוא יהודי.

כג. עשה לך רב וקנה לך חבר. החבר הוא אוהב נאמן מאד, וכמו כן צריך הרב להיות אוהב נאמן לדבקים בו. אבל לא שייך בו קניין, דמה אני בחנם אף אתם בחנם. ועל זה אמרו: אם הרב דומה למלאך תורה יבקשו מפיהו, ר"ל בחנם. לא כן חבר, הוא אינו מוזהר להיות חבר, והצריך לו יקנהו בדמים.

כד. פעם יצא להתפלל מנחה בשדה עם חסידים. בשמ"ע הרגיש שנתקרר רגלו ואחר התפלה ראה שנחש כרוך עליה ומיד הרגוהו. אמר בדרך הלצה: איתא, אוי לו לערוד שפגע בו ר' חנינא בן דוסא, כי הוא היה רבי גדול והלכו עמו חסידים, וכשפגעו בערוד המיתוהו מיד.

כה. לבד הנשמה הטהורה שהיא עתידה ליתן דין וחשבון, היה ראוי לומר, בתחלה חשבון ואחר כך דין? אבל באמת שואלים בתחלה להנשמה מה דין העובר עברה פלונית, והיא משיבה כך וכך. ואחר כך באים עמה בחשבון ומראים לה שהיא עצמה עשתה כך.

כו. אברך אחד אמר לפניו. בשם ר' שמואל מקומינקה, ואמונתך סביבתך, כי השי"ת האמונה סובבת אותו. אמר לו ר' דוב: התבין זה? השיב האברך: לא. אמר לו ר' דוב: כל דבר גשמי שיצא מכח אל הפועל בתחלה השכל יסובבנו. והשי"ת לית מחשבה תפיסא ביה כלל, רק צדיק באמונתו יחיה, ולכך האמונה תסובבנו.

כז. שני צעירים אמרו לו בעשי"ת שרצונם לשוב לד' באמת. אמר להם: אם הרצון באמת יקובל מאד. כי אמרו דרשו ד' בהמצאו בעשי"ת. והקשו והכתיב קרוב

ד' לכל קוראיו ותירצו כאן ביחיד כאן בציבור. שלציבור כל השנה מצוי וליחיד בעשי"ת. והטעם כי על כל עברה צריך תשובת המשקל נגד הנאתה, ובאותו אבר שעשה צריך לסגפו. וזהו בצבור, בצבורא דאברים לתשובת המשקל. לא כן בעשי"ת די במחשבה ורצון לתשובה ומצטרפת למעשה, וזהו ביחיד, ר"ל יחוד מחשבתו לתשובה שלמה. וזהו שאמרו ולקחתם לכם ביום הראשון, ראשון לחשבון עונות כי אז מחשבון העונות לתשובת המשקל. ומר"ה ואילך נאמר בכסה ליום חגנו כי די במחשבה ונצוץ מכוסה ונעלם בלב.

כת. איזהו גבור הכובש את יצרו, שהוא נחבא אל הכלים והצנע לכת עם אלהיו, שגם יצרו הטוב ומעשיו הטובים אינו מגלה ומפרסם לכל רואה.

כט. במוצאי יו"ט דפסח ממהרים להבדיל ולאכל חמץ, כי מצה נקרא מיכלא דאסותא לשון רפואה, שאנו חולים בנפש ואוכלים מצה לרפואה. ודרך הרופא להזהיר לחולה לבל יאכל דבר המזיקו. וכשנאמין כי שלמו ימי קיחת סמי מרפא מיכלא דאסותא וכבר יכולים אנו לאכול חמץ, אנו ממהרים להראות שכבר נתרפאנו. ל. ושחט אותו, את היצה"ר, על ירך — שלא יחלל ברייתו; המזבח — אכילה, ששלחנו של אדם מכפר עליו; צפונה בעניני ממון, ע"ד מצפון זהב יאתה. ואז הוא לפני ה'.

לא. ח'ילו מ'לפניו כ'ל ה'ארץ ר"ת חכמה, שזה עקר החכמה. ובאם לאו חכמה שלו ר"ת כ"י מ'לאה ה'ארץ ח'מס.

לב. ישמח משה במתנת חלקו. מלך בו"ד כשרוצה ליטול הכתר מעל ראשו תולנה על היתד, ואינו נותנו בראש אחד השרים שלא יתפאר בלבו שגם הוא מלך. אבל מרע"ה היה שפל מאד בעיניו ככתוב ונחנו מה, עד שהגיע למדרגה שנתן ה' מהודו עליו וקרן עור פניו כי לא היה לו שום התפארות וגאווה. וזהו ישמח משה במתנת חלקו כי עבד נאמן קראת לו, שהיה מוחזק אצלך לנאמן עד שיכלת ליתן כליל תפארת בראשו, כי לא יתגאה בזה.

לג. כרחם אב על בנים רחם עלינו. וכי זה רבותא שהשי"ת מקור הרחמים ירחם כרחם אב על בנים? מי נתלה במי? אבל הענין כך: כשאב מכה בנו שיעשה רצונו וילך בדרך הישר, והבן צועק שילך בדרך טובים, נכמרו רחמי האב על הבן ופוסק מלהכותו. ואלו ידע שיחזור לסורו לא היה מפסיק, אבל הוא חושב שלעתיד לא ישוב לכסלו. אולם השי"ת יודע תעלומות לב, וצופה לעתיד. לזאת אנו מבקשים שיעלים עיניו מידעת העתיד וירחם עלינו באמרנו שלא נשוב לכסלה, כרחם אב על בנים. לד. חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותך. צריך האדם לעשות בכל לילה חשבון הנפש איך התנהג כל היום, ויקבל עליו על העתיד זהירות יתרה בכל מעשיו. אבל בפרטים שידע שאי אפשר לו להזהר לא ירבה דקדוקים. כי אף שלב נשבר יקר מאד, זה דוקא במה שיכול לתקן ובא עי"ז לשמחה. אבל במה שא"א לתקן יבא עי"ז לעצבות. וזהו חשבתי דרכי, לעשות חשבון הנפש, אבל זה דוקא בענין שיש ביכלתי להיות ואשיבה רגלי אל עדותך.

לה. אל תתן לחית נפשך תורך. אם השי"ת משפיע לאדם עצות בדרכי העבודה לא יגלה אותם לאחרים קודם שיתקן בהם את עצמו. כי חית ענייך אל תשכח שאתה עני וצריך להחיות קודם את נפשך.

לו. דוד המלך התאונן על יסורי ישראל, כי כלינו באפך כו', כל ימינו פנו

בעברתך. ואם אמנם מאמינים אנו שהכל לטובה, אבל הטובה נסתרת ונעלמת, ולכן בקש ירא אה אל עבדך פעלך, שתראה ותתגלה הטובה, ועי"ז יהיה והדרך על בניהם, שיתגלה שאנו נקראים בנים למקום.

לז. המרויח בעסקיו על דרך הטבע, וכ"ש שלא בדרך הטבע אומר בפה מלא שכל זה עזר ד'. ורשעים אומרים כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל. וזהו לולא ד' שהיה לנו לא היה זה. יאמר נא ישראל ולא הרשעים.

לח. קודם יצירת הולד מכריזין עליו חכם או טפש, גבור או חלש, עשיר או עני, וידוע דאמירה רכה ודבור קשה. נמצא דכשמכריזין חכם גבור ועשיר הוא בלשון אמירה. וזהו הקם לעבדך אמרתך, ההכרזה לטובה, אבל דוקא אשר ליראתך, אם עי"ז אבא ליראתך.

לט. הבחירה חפשית ביד כל אחד. רק לב מלך ביד ד'. לכן המיצר לישראל נעשה ראש, ועי"ז ניטלת ממנו הבחירה ומוכרח לעשות כרצון ד'.

מ. אם ימתחו חוט ברזל (שפרינזנע) ויאחו האחד בקצה זה והשני מקצה מזה, אם אחר כך יניח האחד החוט מיד ירוץ לקצה השני. כמו כן יעקב חבל נחלתו, ובשובם מדרך הרע יגיעו ממילא עד ד'. וזהו שובה ישראל עד ד' אלקיך.

מא. כל דבר גשמי שצריך לאדם יבקש מהשם. וזהו אמרו אליו כל, כל מה שחסר לך, תשא עון, בשעה שאתה בא לעשות חטא ועון תחשוב שאתה עומד לפני מלך רם ונשא. וקח טוב, אז בטח יעזרך ד' לטובה.

מב. יש מכין את עצמו להתפלל בהתלהבות הרבה, ובהתחילו להתפלל נתקרב מחומו. כי בכונת הכנתו כבר נפקד משמים בכל משאלותיו. ואע"ג דאיהו לא חזי מזליה חזי, וזהו והיה טרם יקראו ואני אענה.

מג. אם רואה שיסורין באים עליו יפשפש במעשיו, יחפש במעשים טובים שעשה ויזכיר אותם לפני ד' שבזכותם יצילו מהיסורים. פשפש ולא מצא בידו מעשים כאלו שיעמדו לו להצילו יתלה בבטול תורה, יתפלל להשי"ת שיסור ממנו היסורים כי על ידם הוא בטל מהתורה.

מד. אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד היו נגאלין. קשה הלא איתא בתוספות דאלמלא בא' פירושו אלו לא, וביו"ד פירושו אלו ה. ולמה אמרו כאן אלמלא בא' ? אמנם הענין כך : הרבי ר' זוסיא היה לו יומן (טאג-צעטיל) שהיה נרשם בו כל מה שעשה ביום, ובליילה קודם שינתו קרא הצעטיל ובכה מאד עד שנמחקה הרשימה וידע כי נמחל לו. וכן ראוי לכל אדם לעשות בכל יום. להיות ממארי דחושבנא בכל לילה קודם השינה, ולפחות בכל ערב ר"ח, ולפחות בבוא יום הסליחה, יום הכפורים הנקרא שבת שבתון. וזהו אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות, פי' אלו לא המתינו בתשובתם עד יוהכ"פ שהוא בחינת שתי שבתות, שבת שבתון, והיו עושין תשובה בכל יום, מיד היו נגאלין.

מה. מה זה הענין שאם יתבטל אדם מלימודו מחמת טרדותיו, יפול לבו עליו בחשבו איך ביטל הזמן בהבל ותהו. ואם ילמוד דף אחד יגבה לבו עליו. ולכאורה היה צריך להיות בהפך, שאחר שלמד, כח התורה תצילהו מגאות ? ויבואר ע"ד משל לאחד שהיה מוכה בנגעים ובצרעת ממארת. הלך לרופא שיתן לו רפואה. והרופא הזה לא ירד למקור סבת מחלתו ויתן לו תחבושת וישב בשרו כבראשונה. אבל לא ארכו הימים ומחלת הנגעים שבה אליו כבראשונה. אז הלך לרופא יותר גדול, ויתן

אוצר החכמה

אוצר החכמה

מז

ממ

72

של זקנו ר' אריה לייב מבענדער. צוה ר' דוב להביא יין ומגדנות ושתה לחיים ואמר: שיר למעלות אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי, ודרשו רז"ל ההרים אלו האבות. היינו שאשא עיני להסתכל בגודל מעלת האבות, ורואה אני שפלותי ושאני כאין נגדם. ובאמת מאין יבא עזרי, מזה שאני בעיני עצמי כאין ואפס מזה יבא עזרי, כי אני ד' אשכון את דכא ושפל רוח.

נב. בא לפניו איש אחד שהיה לו משרה גבוהה בעסק האקציו של השר גינזבורג מפטרבורג, והתנצל לפניו שכל עשרו וכבודו אינו שוה בעיניו כלום בבואו להיכלו של השר ורואה כבודו ועשרו. כשיצא הלז מלפניו נכנס אצלו הרב ר' יעקב יוחנן מקראסני. פתח ר' דוב ואמר: האיש שיצא ממני כאחד המשוגעים ידבר, והיה ראוי להשליך עליו אבנים, אך יש לומר עליו מאמר הרמב"ם, "לולא כת המשוגעים לא נתקיים העולם". ואדם זה גם כן הרבה אנשים מתפרנסים על ידו. בשנים קדמוניות היו בני אדם יותר בריאים וחזקים, כי אז היתה התנהגות היהודי בדרך אחר: כאשר קם בבוקר למד שעוריו, התפלל ושוב למד מעט מעוטף בטלית ותפילין. כשגמר הלך לביתו ואכל סעודתו. אחר כך עשה עבודתו וטחן לעצמו ברחיים של יד שלו והניע את האברים הגשמיים שלו, על כן היה לו כח ובריאות. ועכשיו עושים רק "מלאכת מחשבת". מעת שקם האדם ממטתו הוא רק חושב בלבו ומהרהר במוחו איך למצוא פרנסתו, ומיגע כלי המחשבה שהם רוחנים ודקים, על כן רבתה החולשה בעולם. לפלא מדוע בטבע האיש הישראלי שלא להסתפק במה שיש לו, ומי שיש לו מנה רוצה מאתים. והאינם יהודים יותר מסתפקים במה שיש להם ואינם מחפשים כל כך תחבולות להתעשר. אך הענין דעקר בריאת איש יהודי היא עבור נשמתו, חלק אלהי אשר בקרבו. שיוסיף בכל יום מצות ומעשים טובים ותתעלה במעלות ממדרגה למדרגה. אך מחמת שניתנה בחומר ובגוף עכור מתגשמת מאד, והשכחה מתגברת עליה מבלי לזכור על מה זה ובשביל מה באה לעולם הזה, ונדמה לאדם שצריך להתאמץ ולעלות במעלות עשירות וכבוד. כי הוא מרגיש בפנימיותו שצריך להתעלות כפעם בפעם, אבל איננו מבין שעלייתו צריכה להיות בענינים הרוחניים ובמעלות הקדושה. וז"ש: "צרכי עמך מרובים", ולמה? משום ש"דעתם קצרה להבין תכלית בואם לעולם השפל. על כן ד' מעורר לבבנו שנוכח להעלות נשמותנו שלא נבוש ולא נכלם בזה ובבא.

נג. מאין נמשך הדבר שבטבע האומות לכבד הוריהם יותר מישראל, כדאשכחן בש"ס קידושין שלמדו ענין כבוד אב מנכרי אחד באשקלון? הענין: כי האיש הישראלי יש לו מלחמה כל ימי חייו עם יצרו הקשה הרודף אחריו, ותמיד הוא בסכנה עצומה שלא יפול אחור ח"ו. ומצד זה נמנו וגמרו טוב לו לאדם שלא נברא. לכן מונח בטבעו נטיה של אי רציניות נגד מולידיו שהביאוהו למקום סכנה. אכן האדם צריך לשבר טבעו ולשמור מצות התורה כבד את אביך. לא כן אומות העולם, אצלם העקר עולם הזה ומתענגים בחייהם בכל תאוות העולם, לכך הם בטבעם מחזיקים טובה להוריהם שהביאום לחיי עולם להנות כרצונם.

נד. סיפר: מעודי הייתי מסובל ביסורים. כשהייתי תינוק היתה מינקתי מכה ומצערת אותי. בילדותי היה המשרת מקניטני ומצערני. פעם נסענו כל האחים בדרך. בלילה נתנו לנו לאכול ביצים. אני, לא היה לי תאבון לאכילה וסירבתי לאכול, ציער אותי המשרת עד שהבטחתי לו כי אוכלם בבוקר. כשפתחו בבוקר הביצים מצאתי

בהם טפת דם... כאשר גדלתי והייתי לאיש, כל מה שאירע במשפחה הייתי אני החייב והאשם. פעם התהווה ריב בין אחי, שלח אבי לקרוא אותי, דוקא אותי... ואמר לי: דע בני כי אני השורש ואתם הענפים, אם יש פירוד בין הענפים מזיק להשורש! כן, גם הוא תלה האשם רק בי...

נה. דרך המנחם את חברו, לספר לו ממה שקרה לאחרים צרות כאלה, כדאמר ר' יוחנן דין גרמא דעשיראה ביר. ובאמת נחמה כזו מעוטפת בצרות, כי חושב שגם לפלוני ופלוני קרה כזה. אבל השי"ת כשמנחם לאדם אינו מנחמו בצרות רק בנחמה טובה באמת. וזהו נחמו נחמו עמי יאמר אלהיכם.

נו. המתפלל בעד חברו הוא נענה תחלה. אין שום תפלה מתקבלת כמו התפלה של רעהו וחברו של אדם. ומי הוא חברו האמיתי? — הצדיק. וזהו כל המתפלל בעד חברו, הצדיק שמתפלל על האדם בתורת חברו ולא בתורת רבו הוא נענה תחלה לאותו צדיק שמחזיק עצמו לרב.

נז. שאל את ר' יעקב יוסי גבאי צדקה מליאובה: היכן מצינו מדת אפקורסות אצל צדקה? שתק. אמר לו ר' דוב: כאשר יבא לפניך עני ביום החמישי בשבת ויתנצל לפניך כי אין לו צרכי שבת, ואתה תתלבש בלבוש אמונה ותאמר לו שיבטח בה' שבודאי יזמין לו, זהו אפקורסות בצדקה.

נח. פעם סיפר ר' דוב מעשה מהצדיק ר' מנדיל מוויטבסק. כשנסע ר' מנדיל לארץ ישראל שהה כל ימי החורף בעירה הסמוכה לפולנאה, והוא היה מתנהג בדרך שררות כמו קציני עם ורוזני ארץ. והרב מפולנאה היה מתנהג בפשטות. פעם במוצאי שבת זירו עצמו ר' מנדיל וצוה לאסור מרכבתו ולנסוע לפולנאה, ויבא לבית הרב בעודו יושב עם תלמידיו בסעודה שלישית. והיה ר' מנדיל מטייל בביתו של הרב עם מקטרתו בפיו ויחר הדבר לתלמידי הרב ויחשבו כי בטח לא יכבדו הרב, ומה גדולה היתה השתוממותם בראותם כי רבם מכבדו מאד. ולא יכלו להתאפק משאול להרב סבת דבר התנהגותו של ר' מנדיל בדרך גאה וגאון. השיב להם הרב: מלך אחד הוזקק ליסע מביתו ויהיו לו אוצרות חשובים וסגולות מלכים, ויסגור אותם בארגזים וארונות. רק דבר אחד היה לו שעליו חרד ודאג ביותר פן המסגר והשמירה יגרו עוד ביותר לשבר את המנעלים ולגנוב הדבר, על כן הערים וחפר בור באדמה, ושם טמן את החפץ היקר מכל ויכסה בעפר ואשפה. כי מי זה יעלה על לבו לחפש אוצר באשפה. כך הצדיק הזה הוא עניו מאד אך מתיירא הוא שמא יתגבר עליו היצר להחטיאו, על כן יכסה צדקתו וענותנותו באשפה. ומה יותר אשפה מגיאות? ולכן התנהגו בדרך גאות אבל בקרב נפשו תשכון הענוה ושפלות הרוח.

נט. דבר מענין שהחוקרים אומרים שאין גשמים במצרים לפי שאין שם הרים, ואלו עשו שם הרים היה המטר יורד. ושחק מזה ואמר: הלא אמרו חז"ל: צדקתך כהררי אל צדקה עשה הקב"ה שברא הרים בעולם, שבאותה מקומות יש מעינות הרבה, ואלולא ההרים שכובשים אותם היה התהום עולה ומציף את הארץ; והנה העבים מתהוים מאדים העולים מן הארץ, מן המעינות ואחר כך יורד גשם. — ובמצרים שאין שם הרים מסתמא אין שם מעינות כל כך ואין אדים עולים ע"כ אין מטר יורד. ומה יועיל אפוא עשיית ההרים?

ס. ספרו לפניו מהרבי ר' העשיל שלא אסתייע לו להדפיס שום חבור. פעם מסר לאחד מתלמידיו ספר כתב יד להדפיסו בא"י. וביקש מאתו מאד להשתדל

להדפיסו ובאם שלא יעלה בידו יחזיר לו הכתב יד, כי הוא יקר מפז ומפנינים. ויהי בדרך גשברה הספינה והספר נטבע בים והתלמיד ניצל בקושי גדול. ויתיירא התלמיד להודיע המקרה לרבו, כי חשש שלא יזיק לו צערו בהתבשרו מזה, ויתחכם לשלוח מכתב לתלמיד מיוחד שיודיעו הדבר בדרך תחבולה, לא בפתע פתאום. הלז בא וישאל את הרבי ר' העשיל: חז"ל אמרו, חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, איך אפשר הדבר, הלא הטבע האנושי מתנגדת לזה? הסביר לו הרב הדבר, שהאדם יכול לברך כן אחרי שבאמת הכל לטובתו. בקשהו התלמיד שיסביר לו הדבר עוד יותר כי עדיין לא נתקבל על לבו, ויוסף הרב לבאר הענין ביתר שאת ובאריכות עד ששיער התלמיד שהרב הגיע כבר למדרגה זו שיברך על הבשורה בשמחה. ויראה לו את המכתב מחברו מא"י. כשקרא הרב את המכתב מיד נתעלף מרוב הצער שנגע עד לבו ובקושי גדול עוררוהו והשיבו נפשו. כשסיימו הסיפור פתח ר' דוב ואמר: לכאורה יפלא על הגאון שאחר שהסביר לתלמידו שצריך לברך על הרעה יתעלף. אבל באמת זה רק ביסורין של אהבה יכול לקבלם באהבה ולברך אליהם בשמחה. אבל יסורים שבאים בתור עונש על עונותיו, איך יוכל לשמוח וחטאתו נגדו תמיד? והנה חז"ל אמרו: איזהו יסורין של אהבה כל שאין בהם בטול תורה. וזה שנאבדו לו מבחר חידושי תורתו אין לך בטול תורה גדול מזה ואינם כלל בגדר יסורים של אהבה, לכך התעלף.

סא. והאמין בד' ויחשבה לו צדקה. האמין הוא פועל יוצא, והענין כי אמרו רז"ל הדבק במדותיו. ובכל מדה צריך אדם להדמות לקונו. אבל במדת אמונה איך שייך בהשי"ת? והלא כתיב, הן בקדושי לא יאמין ומכל שכן בבני אדם שוכני בתי חמר. אכן באברהם אבינו ע"ה היה השי"ת יכול להאמין שלא יתקלקל עוד, אחרי שכבר נסהו בעשר נסיונות ועמד בכלם. וזהו והאמין בד' שאברהם אבינו הכניס מדת האמונה בהשי"ת שיוכל להאמין בצדיק הדור שלא יתקלקל עוד. ויחשבה לו צדקה, השי"ת חשב לו לצדקה שהביא אותו ית' למדת האמונה.

מכתב מר' דוב

בעזה"י יום א' עקב התרט"ז הואש

רוב טובות ונחומים ושפעת טללי רצון וברכה וחיים ושלוש וישועות ישיג כבוד אור יקרת ידיד מחו' הרב הצדיק המפורסם ידיד ד' וידיד נפשות ישראל וידיד נפשי עוז בר אבהן קדישין הו"פ חז"נ מוכתר בנמוסין כבוד קדושת שמו מו"ה משולם זוסיא שליט"א. (י) לו ולחצרות קדשו חיים ושלוש עדי עד.

ת"ל אתי פה החיים והשלום. כן יאבה נא ד' כל הימים ברוב עוז ישועות וחדות ישראל.

גלילות ידי קדשו הגיעני מלעווי בנעימים וששתי בהבשר שלום לו; אך לא היה עת גרמא ואיש בטוח לחשיב כראוי. והיום אשר אתרחש נוסע אשר יגיע ליד כבודו בטח אמרתי אבשרהו משלומי ואבקשהו על להבא להבשר זה מזה אך טוב באהבה

רבה. אגב בא אבוא בשורות שתיים, ואף כי אין מהצורך כי מי כמהו חכם עשות פשר דבר בצדק ובמשפט, כי מגודל הפצרות האשה המוכ"ז בת הרב מליטין (יח) אשר לה דין ודברים בנדון עזבון הנשאר לה ולבעלה הרב מפאדיטורק, (יט) לא יכלתי להשיבה ריקם. ואגלה אוזן כבוד מחו' אשר גודל המצוה אין להגיד לתווך ביניהם ולדרוש טובתה במה דאפשר כי בעלה הרב הנ"ל איש חלש מאד ופרנסתו מהרבנות היא דחוקה והצטרכותו גדולה. ולפי הנשמע נשאר סכום רב ומהראוי ליתן לו חלקו בטוב אף לפנים משורת הדין. אך הנה כבוד מחו' יראה ועיניו תחזינה מישרים ובודאי יעשה בדעת ובצדק כנכון ליראי ולחושבי שמו. יותר חדשות אין. ויקבל שלום מאדון השלום ומאתי ידידו מחו' דו"ש באהבה רבה וחפץ לבשר ולהבשר שלום כל עת ולשמוע אך טוב המקווה עלינו ועל כלל ישראל בכתיבה וחתימה טובה. תכלה שנה וקללתה תחל שנה וברכתה ברכה כפולה ומשלשת.

דוב בער במו"ה ישראל

פ"ש לבנו היקר ח"א היקר המופלא חו"ג המושלם ידיד נפשי עוז קדש כק"ש מו"ה אברהם יהושע העשיל נ"י, לו ולכל בית אביו הנעימים שלום וברכה וחיי נחת מעתה ועד עולם, כאות נפשו ונפש דודו אוהבו דו"ש וחפץ הצלחתו מצפה עת התבשר שלום וכל טוב סלה. דוב בער הנ"ל.

ציונים

(א) תניא, אגרת הקדש מכתב כ. ב) פרי הארץ בסופו. ג) החסידות והחסידים ס"ד. ד) חיי מהר"ן ח"ב סו' ו. ה) שם. ו) אמרי צדיקים כ"ה. ז) מגיד שיחות. ח) לקוטי מהר"ן לה. ט) שם לו. י) שם לה. יא) תניא סו' ז. יב) מגיד שיחות. יג) ספר המדות ערך דעת; לקוטי מהר"ן ח"א סי"ח. יד) רבי נתן במכתביו. טו) עירין קדישין, שמות. טז) ספר המדות ערך דעת. לקוטי מהר"ן ח"א סי"ח. יז) הוא הצדיק מזינקוב נכד הרב מאפטא. יח) הגאון המפורסם מח"ס שו"ת ברכת יוסף, אב"ד ביאסי והמדינה. יט) הוא הגאון ר' ראובן סגל אב"ד בפאדיטורק מח"ס שם עולם, מהלך הכוכבים, מדה ברורה. דגל מחנה ראובן

אגרות צדיקים

בעזרה"י יום א כב למב"י

ה' ישפות חיים ושלוה לה"ה כבוד אה' ידיד ד' וידידנו ה"ה הרב החסיד המפורסם מגזע ישישים ומוכתר במעלות ומדות כבוד ש"ת מו"ה אהרן משה נ"י.

הנה גי"ק הגיעני וקריתי ועצתי שיראה דוקא לזוז מביתו וסמוכין מן התורה מנין שנאמר סמוכים לעד לעולם וכו' ויזרו נסיעתו שלא להתעכב בעיר של ישראל יותר מיום שלם כמו שנהג אדמו"ר הרב הקדוש מו"ה משה יהודא ליב מסאסוב זלה"ה, ובזה יקיים מצות פריעת בע"ה ויהיה יוצא ג"כ ידי נע. ה' יהיה בעזרו וממילא ואני אראה בשונאי נראה לי הפירוש לפי שעה לצורך מר מעכ"ת והשונאים היינו המבלבלים העבודה יראו וישמחו בטובת השי"ת ובודאי בסגנון כזה יתהפך הכל לטובה אות זה הטוב בודאי יהי בעזרו. וישמח מאד ומאד שיזכה רבים ומעתה הא' הטוב יברכהו מברכתו וממקומו והוא יפן ברחמים לעמו הכ"ד ד"ש לטובה ואוה"נ הק' מאיר בהרב המנוח זלה"ה

ודובר שלום לכל זרעו.

בעזרה"י

(נכתב בערך שנת תר"ח)

לזוגתי מרת שלאמצא עם ביתה כלם יתברכו. בעזרה"י אתנו החיים והשלום וגם באתה מלבוב והכל כמו שהיה בעזרה"י. ותעכב במרחץ חם לרפואה וגם עשיית מצות ביקור חולים כדי שיזרזו את כלם לטובה. לא יהא אדם נוסע לדרך למסחר. רק שמחה. אין עכשיו השעה גורמות. ואפשר אחר השבת אי"ה ביום ג' אבוא להתם או על שבת הבע"ל. ומעתה יהי רצון שיהיה להשי"ת נחת ונכדך זיסל ילדה בת ביום ג' בערב למז"ט לכלם.

כ"ד בעלך מאיר בהרב

ופריסת ברכה ובהתחזקות וחיים לחתני הרבני הוותיק שלשלת היוחסין מו"ה יחיא אל מיכל ב"י יאכלו בשר עוף למען השי"ת וגם יהיה מן המקילים ביום הבע"ל. (א)

(א) הוא רבי יחיאל מיכל מגלינא נכד רב מיכל מזלוטשוב. המכתב העתקתי מגוף כ"ק שנמצא בידי בן בתו, הצדיק רבי אלטיר ז"ל מפודולוי.

אגרות צדיקים

ב"ה יום ד' פרשת משפטים כד שבט שנת תר"ל פה ירושלים עה"ק תוב"ב
 החיים והשמחה והשלום. אלף פעמים ככה. יצוה ה' את הברכה. להפרתמים
 והגבירים. הרוזנים המפורסמים לשבח. ועוסקים במשא ומתן. בכל מיני
 סחורה שבעולם. הדריים בעיר באטשאן יע"א. ה' עליהם יחיו. ולכל הסרים
 למשמעתי והמסתופפים בצלי. להתקשר בקשר אמיץ. ישיגו ששון ושמחה.
 אף בעודם דרים בחו"ל. בגודל הצלחות ובשובע שמחות. וישמחו בכפלי
 כפלים בנחמות ציון וירושלים. עם כל הכתוב לחיים בירושלים עד ביאת
 גואל צדק.

הנה מה מאד יפלא בעיני אשר זה שנה ומחצה אשר אני יושב פה ירושלים עיר
 הקדש ולא זכיתי לראות שום תמונת אות מן גודל ההבטחה שהבטיחו לי לחזק
 המצות מעמדות העקרי אשר יגעתי ביגיעות רבות להוציא מכח אל הפועל שיהיה
 נפרע מכל סוחר כפי שנרשם בהכתב. בחתימת כל האדונים כמו בעיר יאס הבירה.
 וביותר גדלה הפליאה בעיני על בעל האכסניא שלי שקבלתי אגרת בחתימת ידו
 שיצליח במשא ומתן שלו ושלא יגיע לו שום צער גידול בנים. ולא הזכיר שום רמז
 רמיזא מן ההבטחה שהבטיח לי לחזק המצות מעמדות העקרי הנ"ל להחיות נפשות
 האביונים והחולים אשר שוכבים על ערש דוי. הן בביתם והן בבתי הקדש. ושלא
 לבטל תנוקת של בית רבן מבני העניים שאמרו חז"ל הזהירו מבני העניים שמהם
 תצא תורה. ואם היו יודעים כל הנגידים והבעלי משא ומתן מה שראיתי בחזיון
 מראות הלילה כשהייתי לן לילה אחת סמוך לכותל מערבי. אצלי בלי שום ספק שהיה
 כל איש ואיש אשר יהיה לו שום עסק מו"מ מפריש חומש מהריוח שלו על נפשות
 האביונים והחולים והתשב"ר ועל פרנסת העניים והאלמנות והיתומים. ועל כל פנים
 אני מבטיח את כל החתומים על הכתב שנעשה עם הב... מאדונים מעיר יאס כשיגיע
 אלי אגרת בחתימת ידם שיקיימו מהיום והלאה כנ"ל אף שלא יתנו לי המצות
 מעמדות שלי שחתמו א"ע. אני מוחל להם במחילה גמורה. ואני מבקש רחמים עליהם.
 שבעיניו יראה כל הסר למשמעתי פלאי פלאות בהצלחה גדולה בלי שום צער גידול
 בנים. ויהיו אויבים נופלים תחתיו. ומאד בקשתי להשיבני על זה האגרת תשובה
 ברורה בחתימת יד כל הסרים למשמעתי בכדי שאדע מהנשארים אשר המה אינם
 בגדר האמונה והמה מבחוץ. ונכתבים בהפנקס שלי לעורר רחמים עליהם. אך מעיד
 אני עלי שמים וארץ שאין רצוני למנוע עצמי להאנשים הדריים בעיר באטשאן מה
 שיש בכחי לעורר רחמים עליהם ובפרט שכבר נתקבלה תפלתו של שלמה המע"ה
 שאינו חוזרת ריקם מי שהוא מתפלל סמוך לכותל מערבי. ובעת שהיה חרון אף
 בשנה העברה לא היה באפשרי לילך לכותל מערבי והיה מה שהיה רחל"צ. אך
 בעזה"ת כעת כאב את בן ירצה לכן למען השם תשיבו לי תשובה ע"י מוכ"ז שליח
 מיוחד באגרת עם חתימת יד כל הסרים למשמעתי. וזה האגרת יעתיקו על כתב
 אשורית בכל בתי כנסיות ובתי מדרשות על הכותל בכדי שיכירו וידעו כל אנשי
 העיר עד היכן מגיע כח הצדקה ופרנסת העניים והאביונים ומצות בקור חולים
 והכנסת אורחים הנרדפים מן הגוים ולימוד תורה לבני העניים והאביונים ויתומים
 כ"ד המדבר בצדקה המצפה לתשובתם.

הק' אהרן משה מגזע צבי

ב"ה יום ערב ט"ב פה ירושלים עה"ק תובב"א שנת תרא לפ"ק.

החיים והשלום לנכדי ה"ה הרב החסיד היושב על התורה ועל העבודה הולך בתום כבודו כבוד השם יתברך בקוראי שמו צבי ארי' הכהן שיחיה לאורך ימים טובים וימלא ימיו ושנותיו בטוב ובנעימים עם כל הנלוים אליו והחפצים בחברתו לשמוע בקולו קול תורה ותפלה העולה בסולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה בשער השמים אשר היא פה עיר כלילת יופי משוש כל הארץ. ובאתי בשורתים האלו לחזק את לבך. שאל תסתכל על האנשים אשר אין רצונם לקרב עצמם אליך. לשמוע בקול תורה ותפלה היוצא מפיך אשר בוקע רקיעים עד בא לשער השמים. להשתתף עם תפלינו אנשי ירושלים. המתפללים כותיקים. אנשים ענוים המחבבים את המצות. וכמו הבעש"ט נבג"מ ממעזבוז שהיה רוב תפלתו עד קרוב לק"ש עם הנץ החמה. ולגמור ברכות ק"ש דהיינו גאל ישראל עם הנץ החמה. ובפרט מט"ו באב עד א"ח הסוכות. כשיעזור לך השי"ת שיהיה לך בי כנישתא חדא שיבאו שעה אחת קודם אור היום להתפלל כותיקין אזי תכתוב כל שמות נשים וטף בהאגרת שתשלח לי מהאותם החפצים בחברתך להתפלל כותיקין. וגם מהאנשים הבאים לביתך בסעודה ג' לשמוע דברי תורה מפיך. כמאמר של חכמנו ז"ל שאמרו עה"פ כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו. כי בכל סעודה שלישית כשלא מבלבלין אותי ואני משיג ושומע הדבר תורה היוצא מפיך בעת ההוא. לכן חזק ואמץ ואל תרף ידך מלכתוב כל מה שיעלה על לבך אפילו בימות החול כי בעזרת השי"ת דברי תורתך ותפלתך המה עולים דרך שער השמים. ומי יתן והיה לבבך זה כל הימים שלא לילך ד' אמות בלא הרהורי תורה. וקודם שתלך לבהכ"ס תאמר תמיד התכבדו מכובדים כו'. ויועיל לך שלא תהרהר שם בד"ת. ולא שום מחשבה זרה. רק בחול חשבונות. ובשבת ציורי בתים נאים. ובשעת התפלה קודם ב"ש תאמר בזה"ל: הריני עומד בעולם היצירה לתקן רוחי אשר נתגלגל בסוד הגלגל ברוח ממללא של ליצני הדור המתלוצצים בי ומדברים עלי לה"ר. יהר"מ שיתוקן רוחי עם רוחם בכדי שיגיע נחת רוח כפול ומכופל לקב"ה ושכנתיה ולכל הנמצאים בעולמות העליונים ותחתונים מרישא דלא אתידע עד מלכות דמלכות דעשיה דעשיה אכי"ר. ובשביל שאין הזמ"ג להעריך ולהאריך בענינים האלה ביום הזה קצרתי. וכל רודפיה השיגוה בהשגה גדולה. וכנס"י בין המצרים. לכן אל יפלא בעיניך. ותכתוב לי בפירוש אם הגיעך זה האגרת. כ"ד א"ז המתפלל בעדך תמיד

אהרן משה מגזע צבי

ב"ה יום ב כח סיון התר"ב לפ"ק פה עה"ק תוב"ב ירושלים עה"ק

רב שמחה ושל' לכבוד אהובי נכדי המופלא ומופלג בתורה וביראה ובחסידות לו עשר ידות חסידא ופרושא כק"ש מו"ה צבי ארי' הכהן נ"י ויחי' לאיוש"ט ומתוקים ונזכה לשמוע ממנו בשורות טובות כי ריחם השי"ת עליו ופקדו בבזש"ק עם ז' הצנועה והמהוללה מרת פרידא ת' ולכלאשר לו שלוי"ר ובפרט לאנשי שלומו והחפצים בחברתו והמתפללים אתו כלם יתברכו ברוב השל' והברכות המשולשת בבני חיי וקיימא ופרנסה טבתא בלי צרה ועקתא עד ביאת גודל ב"ב אמן.

כבר כתבתי לך בזה הקיץ שלשה מכתבים ועדיין לא קבלתי שום תשובה. ובפרט מהנשמע מידיד ד' קדוש ישראל שיחיה אשר יושב בטשערנוויץ. לא הודעתני מזה

על מה ולמה. ובקשתי לקיים ככל הכתוב במכתבים הקודמים. ולהיות זריו בדבר ולשלוח ע"י האנשים אשר בטוחים המה לו שיגיע לכאן כל הנשלח ע"י. וגם תכתוב בכל פעם לקאמיניץ לאנשי שלומינו ולהודיע להם משלומינו ולזרום בדבר המעמדות. וכבר כתבתי לך שקבלתי הדברי אלקים מה שחדשת בתושבע"פ. ונהניתי מאד מכל הדברים שכתבת שם שהם הולכים ע"פ הקדמות אמתיות ויש בהם מוסר השכל ומי יתן והיה לבבם של האנשים אשר היו חפצים בחכמה הזאת ואזנם לשמוע בלימודים עכ"פ על המוסר השכל היוצא מדברי החי"ת. זה היה מספיק להם שיעלו זכרונם לפני בכל פעם לעורר רחמים עליהם. אבל כפי הנראה זעירין אינן אשר מטים אזניהם לשמוע דברי חידושי תורה להשיב נפשם עד שיבוא חשקתם מתהום אל תהום ומהתם להכא להעלות התשוקות ללבי לקשרם לשרשם פה בעיר החיים אשר המקום גורם בסוד שער השמים שמלאכי אלקים עולים לקשר נפשות ישראל בשורשם ולהוריד עליהם מזונא דגופא ומזונא דנשמתא כפי אות נפשם וכרצון כה"ר להשפיע בהרחבה ולשוב אליו ית"ש מתוך הרחבת הלב כמ"ש שאמרה תורת תחת אשר לא עבדת את א' בשמחה ומרוב כל. כ"ד המדבר. דבריו קצרים מעטי הכמות ורבי האיכות לאיש משכיל המתבונן בכל דבור ודבור להחיות נפשו המשתוקקת לשמוע דברי אלוהים חיים מלך עולם באתדבקות רוחא ברוחא. הגופות רחוקות ולבבות קרובות כרצונו ית"ש וכרצון אביך זקינוך המשתוקק לשמוע בשורות טובות ממך ומכל הנלויים אליך באמת הק' אהרן משה מגזע צבי.

ובאתי בפריסת שלום לכל הנלויים אליך באמת והחפצים בקרבתך כי אין הזמן גרמא לפרוט בפרטיות לכל אחד אשר אני מרגיש אהבתו הבוער בלבי עמו כרשפי אש שלהבת י' עד שמים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה וידע איש מרגיש בנפשו כמים פנים אל פנים כן לב אדם לאדם. ומעלה גדולה יגיע מן העדר פ"ש בפרטיות שיקוים בנו דברי חכמי הגמרא בהתפלה שלא יעלה קנאת אחרים עלי ולא קנאתי על אחרים. והמשכילים ומבקשי האמת יתענגו על רוב שלום. בנשיקין דרחימו. ועליהם תטוף מלתי כאלו פה אל פה אדבר בו. ובמראה ולא בחדות. ככלות הנפש אהרן משה מגזע צבי העומד לשרת בקודש לכל תמכין דאורייתא.

גם אני באתי בפ"ש לכבוד אהובי בני מחמד עיני הרב המופלא בתורה ובחסידות לו עשר ידות חסידא ופרישא כבוד ק"ש מו"ה צבי אריה הכהן שיחיה. כו'. דברי אביך כו' הק' אלחנן דובער הכהן.

בעזה"ת יום ד טו"ב ימים לחדש שבט התרג פה עי"ק ירושלים תוב"ב. החיים והשמחה והשלום לכבוד נכדי ה"ה הרב המופלא בתורה וביראה כקש"מ צבי ארי' הכהן שיחיה לאיו"ש וימלא שנותיו בטוב ובנעימים.

אחד"ש כמשפט מאד גדלה הפליאה בעיני על שלא ראיתי שום תמונת אות משלומך הטוב ומשלום כל הנלויים אלי והחפצים בחברתי. והנה הגם שאין לי פנאי לכתוב לך כתבתי לך בהוויפאר הזה ובקשתי להודיעני בפרטיות משלומך ומשלום זוגתך ומשלום כל הנלויים אליך ובפרט הכתובים בהפנקס שלי. ובשלום בן אחי וי"ת. ואם כנים הדברים שנתחזק בכל פעם המעמדות של פרנסת העניים והאביונים ובית ההקדש והחולים. ואם מקיימים הזהירו בבני עניים שמהם תצא תורה. ומה שכתבת זכות ללמד על כל בני העיר ובפרט על החפצים בחברתי לעורר רחמים עליהם לקיים דברי חז"ל מה אני בחנם אף אתם בחנם. נהניתי מזה שכתבו חז"ל בירא דשתית

מיניה מיה לא תשדי ביה קלא. ויותר אין פנאי לכתוב באריכות כי ירט הבעה"ד לנגדי.

כ"ד אבי זקנך המתפלל בעדך ובעד כל הגלויים אליך והסרים למשמעתך כרצונו ית"ש וכרצון יראיו וכרצון עבד נרצע לעובדי ד' באמת.

הק' אהרן משה מגזע צבי

לפרוס בשלום כל הגלויים אלי בכלל ובפרט כי א"א לפרטם כי בא הפאסט באקראי בעלמא. ואין פנאי להאריך ובפרט כי לא קבלתי המכתב ממך כאשר כתבת במכתבך בצרוף המכתב מידידנו הנגיד ר' משה ראובן הנכתב ביום ה' עקב שאי"ה בפאסט הבעל"ט יכתוב הכל באריכות וגם המכתב מהרב הק' ר' מאיר לא זכינו לראותו וגם תמוה לי על ידידנו ר' משה ראובן נ"י על מה ולמה שינה הציווי של הרה"ק אשר צוה לשלוח המעות שבת מפה עיה"ק לידי ולא ע"י השד"ר ועתה עבר זמן זמנים טובי ולא בא עדיין אפילו מכתב כ"י הרב הק' רמה"ל. דעתו איך להתנהג וכפי הנראה שלח ע"י השד"ר ליזר שבתי מזוואניץ כי הוא בודעו ומכירו ולא טוב עשה ששינה מדעת הנותן. ועדיין לא קבלנו שום מכתב ממך. ומאד צער לנו. ומהראוי היה להחיות אותנו ובפרט במצוה ששכרה בצדה למען יאריכון ימך ושנותיך בטוב ובנעימים. ואי"ה כאשר אקבל מכתבך הנשלח ע"י השד"ר ר' ליזר שבתי, אזי אדע מה להודיע לך כל טוב ושורש הדבר הנשמע בכאן. ולע"ע עבור נחיצות הבי"ד הבא לכאן לפרקים הוכרחתי לקצר. דברי אביך הדוש"ת באה"ר ואה"ע והמעטיר בעדך ושנוכה להתבשר בשו"ט וישועות ונחמות ובזש"ק כנפשך וכנפש אביך הק' אלחנן דוב הכהן.

ב"ה יום ד' דסליחות פ' נצבים תרג פה ירושלים עה"ק תוב"ב

ה' ייטיב הכתיבה והחתימה לידיד נפשי ה"ה הרב החסיד המפורסם לשבח

כק"ש מו"ה צבי ארי' הכהן נ"י באור צח. עד ביאת הגואל לנצח.

אחד"ש כמשפט באתי להודיע שכל אגרותיך מבאטושאן ומיאס כלם באו לידי והיה לי לנחת רוח על שראיתי שכתבת הכל בפרטיות כדוגמת דברי האגרת וז"ל שקבלתי המכתב מיט אדר ראשון ביום ה' במדבר ושם נאמר כך וכך. וכיוצא בהם דברים פרטיים כאלה הכל באר היטב. ומן כל השלשה נסיעות לשלשה גדולי הדור דזמנינו. ואני מודיע לך נוסח התפלה על מה שאני רגיל להתפלל בעדך במקומות ידועים ובפרט בנוסח היה"ר של החמשה קפיטל תהלים שאני אומר לפני העמוד אחר כל תפלת שחרית. ותפקוד לכל חשוכי בנים בורע של קיימא לעבודתך וליראתך ובפרט להאשה פריידא בת שפרה ריזא אשת צבי אריה הכהן בן הינדא. וכן בבית התפלה. ומה שלא היה שגורה תפילתי בפי עד היום הזה ידעתי ידיעה נאמנה בלי שום ספק כלל. ואם תתרחצא אשתך הצנועה והמשכלת לומר בכל יום ובכל עת ובכל שעה שיגיע לה שום עגמת נפש מן איש או אשה הן מבני ביתה הן מאנשי חוץ, בזה"ל, רבש"ע הסר לב כעס ממני והסר לב רגז ממני עד שתרגיש שחלף והלך לו

אגרות צדיקים

הכעס והרוגזו הבא מהגיאאות ומגסותא דלכא דאיהו שלום בקליפין דילי' ולא אתבר עליה אתמר תועבת ד' כל גבה לב לא ישאר בלבה שום הקפדה רק שמחה. ולדון להמרגיזה לכף זכות. — וכשתתנהג בדרך זה ארבעים יום רצופים אזי בלי ספק אצלי שתהיה נפקדת אי"ה בבוש"ק. אך כשתמנה המ' יום תראה שיהיו המ' יום רצופים. ואם בתוך המ' יום יארע לה ח"ו שום דבר כעס בלבה עד שישהה הכעס בלבה ה' רגעים, ימים הראשונים יפלו ותחזור למנות מ' יום אחרים. ואם תעשה כן תראה פלאי פלאות ויראו שונאיה ויבושו.

ומחידושי דברי תורה שכתבת לי מאוד נהניתי. ומה שאתה מקושר בחבלי עבותות האהבה עם ידיד נפשי הנצמד בקירות לבי ר' נתן מאיר שיחיה לאורך ימים טובים וימלא ימיו ושנותיו בטוב ובנעימים. אני מרגיש בכל פעם שאני מעורר רחמים עליך בעת רצון יעלה ויבא צורתו במחשבתי לעורר רחמים עליו ועל כל בני ביתו כי הוא מטופל בבנים. ובטוח אני שהשי"ת יעזור לו להשיאם בדרך כבוד כאשר עם לבבי. ומצאתי את לבבו נאמן לפניך באהבה עזה רשפיה רשפי אש שלהבת יה עד שמים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. כמ"ש החכם שהמע"ה יש אוהב דבק מאח. ומי יתן והיה לבבם של כל אנשי העיר באטושאן נגדך כלבבי לא היית בגדר גר בתוכם רק בגדר תושב עד שבעיניהם היו זוכים לראות באספקלריא המאירה פלאי פלאות. כל הטובות והרחמים והצלחות גופניות ורוחניות אשר היו משיגים על ידי זה הדבקות והאהבה אם היה נובע מהם אליך. כי כמה פעמים היה עולה במחשבתי לכתוב לך שתכין לך הדרך לנסוע מהתם להכא עם נות ביתך. כי עדיין לא ראיתי שום אגרת באהבה מכל אנשי שלומי אשר היו מהנלויים אלי ומהחפצים בחברתי בהיותי בעיר באטושאן ורוב האנשים היושבים בארץ הקדושה טועים בדעתם. כשהם רואים כי הנהגתי פה ירושלים עה"ק בפרנסת העניים והאביונים המה סוברים בדעתם שהנגידים מעיר באטושאן המה מפרישים מעשר או תרומה מהריוח שלהם ושולחים לי מהתם להכא. אבל האמת ידוע לך. לכן אודיע לך שיש עוד חזון למועד להסיע אותך ואת נות ביתך מהתם להכא. כי לכל זמן ועת לכל חפץ. ובוה אסיים ה' יתן לך כוח"ט בגשמיות וברוחניות עם כל הנלויים אליך באמת והחפצים בחברתך כ"ד אבי זקין המתפלל בעדך ובעד כל הנלויים אליך באמת הק' אהרן משה מגזע צבי.

בקשתי ממך שאתה בעצמך תתן פ"ש לכל האנשים אשר כתבת לי באגרותיך שהמה מהמתפללים בביתך והמה באים בש"ק בסעודה ג' לשמוע דא"ה חלילה לי מחדול מלהתפלל בעדם כפי אשר רשמת באגרותיך בכל פעם. ומי שלבו שלם עמך באמת בודאי ירגיש בעצמו הטובות הגדולות אשר יגיע לו ממני מרחוק. כי מי שגומל חסד עמך חשוב אלי כמי שגמל חסד עמי כ"ד המדבר הק' משה אהרן מגזע צבי.

גם אני באתי בפ"ש לכבוד ידידי בני הרב המופלג בתו"ר כו' מו"ד אריה הכהן נ"י ונו"ב הצנועה מ' פריידא... דברי אביך הפו"ש...

הנה אנכי הח"מ אבי זקין באתי בפרישת שלו' למעלת כבוד תורתך ולכל הנלויים אליך באמת והחפצים בחברתך וכבר אמרתי לאמך הצנועה מרת הינדא שתחיה לאו"ט שתכתוב לך כונתי כשאני כותב לך וכל הנלויים אליך ולכל החפצים בחברתך. ומהראוי להיות חשוב ומקובל ומרוצה כאלו כתבתי פ"ש לכל הנזכרים

למעלה בהאגרת שלה בפרטיות כמה שמות האנשים הנלוים אליך אשר חשוב בעיני כאלו היו עומדים אצלי סמוך לכותל מערבי להזכיר אותי לבקש רחמים עליהם. וכבר כתבתי לך שתעיין בסה"ק עמק המלך בדף קי ע"ב שורה ל"ה וזלה"ק ולולא תפלת אנשי ירושלים שהם מתפללים נגד כותל המערבי שלא זוה השכינה משם אפילו בימי חורבנה לא היה העולם קיים. ועליהם נאמר ובהר ציון תהיה פליטה. המה היהודים אשר דרים שם סמוך לכותל המערבי ומתפללים בעד אנשי חו"ל. ודע כשאתה עומד במקוה שהיא בחינת ארץ הקדושה להתפלל בזה"ל. הושיעה את עמך הצריכים לרחמים. ובפרט אותם האנשים הנלוים אלי והחפצים בחברתי והמתפללים בבית תפילתי. והאנשים אשר בקשו ממני להתפלל בעדם. אני ברגע ההוא יבא על מחשבתי כל האנשים הרשומים למעלה בפרטיות... ואני מעורר רחמים עליהם ועל כל בני ביתם. וכי זה הענין אין די לפנייהם אפילו אם לא יראו שום תמונת אות בפ"ש בפרטיות כי ידוע לך שהזמן קצר והמלאכה מלאכת ה' מרובה בירושלים עה"ק. כ"ד אבי זקינך אשר נפשו קשורה בנפשך ובנפש כל הנלוים אליך והמתפללים בבית התפלה עמך והמזכירים אותך לבקש רחמים עליהם ועל זרעם כרצונם ורצונך.

ב"ה יום ב כה אלול תכ"ד יאס

כבוד ידידי מחו' הרב החסיד המפורסם לתהלה ולתפארת שלשלת היוחסין חוטר תרשישים מגזע ישישים כש"ת מו"ה צבי אריה נ"י כירח יכון עולם יכון כסאו לעד עד ביאת ינון ב"ב אמן.

אחד"ש כמשפט הנה ידיד הר' שלמה וועקסיל חתן ר' קלמן הענאלעס היה בכאן אדות הדו"ד שיש לו עם מחותנתו מרת שרה העניא ושלחתי הזמנה לעיר ריבניק שתמהר ותבוא לכאן לעמוד עמו לדין תורה והיא תיכף שמעה בקולי ולא אמרה שהתובע צריך לילך אחר הנתבע ושמה לדרך פעמיה ובאתה הנה בהוצאה רבה ע"כ אבקש מכבודו הרמה להזהיר לר' שלמה שיבא תיכף לכאן יום ראשון אחר ר"ה לבל להדחות אפילו יום אחד כי היא עזבה בעלה ובניה ואינה יכולה להתמהמה בכאן. ע"כ ימהר לשום לדרך פעמיו לבוא לכאן בלי שום איחור כלל וכלל. וכבודו יאבה נא להשיבני תיכף ע"י הפאסט מה יענה ויאמר לכבודו. ומאפס חדשות עוד אקצר באמרים ואומר שלום וחי החיים יכתבהו בספר החיים כאות נפשו וכאות נפש ידידו נצח כל הימים הק' ישעי' הרב דפה יאס.

המכתבים העתקתי מעצם מכתבי הצדיקים. כל המכתבים — לבד מכתב ב' — נמצא אצל ש"ב רבי שמואל אבא הכהן רפפורט מעיר סערעט (בוקובינה). הוא היה בנו של רבי אהרן משה מבאטושאן בנו של ר' צבי אריה. בנו של ר' אהרן משה הראשון. הוא גולד ש"ק חוהמ"ס תקל"ה, תלמידם של הרבי מלובלין, הר"א מסטרליסק ור' ארון ליב מפרעמישלן. היה מ"מ בקאמיניץ ונפטר בירושלים ז' תמוז תרט"ו. בנוגע לחתימתו "מגזע צבי" יש להעיר כי בשער ספר בת עיני על ש"ס ושו"ת הנדפס בדובנא תקנ"ח נזכר שם המחבר : ר' ישכר דוב בער מגזע צבי אב"ד בולאטשוב. ר' אהרן משה נזכר בשם הגדולים החדש טימן קיז. ובקנת סופרים. נדפס ממנו בירושלים קונטרס צואת הרא"מ.